

AKR
KAR

Yıldız

HALKEVİ

Sayı : 1

Temmuz 1934

1934

Kemal

« Akpınar » da

İnkılâbımızın idealine ve Halkevi programının gösterdiği kün uygun olan yazılar neşredilir. Yazıların mümkün olduğu kadar ana diliyle işlenmesi birinci dileğimizdir.

Mecmuaya konmayan yazılar geri verilmez.

İçindekiler

« Akpınar » niçin çıkıyor :	Cevat	B.
Akpınar için :	H. Avni	«
Akpınar Yaylası :	Mütekait Muallim Hakkı	«
Ahlâk terbiyesi :	Şevket	«
Çobanın dileği « Şiir » :	Cevat	«
Gözler « Şiir » :	İlk tedrisat müfettişi M. Zeki	«
Baharın Aşkı « Şiir » :	Cevat	B.
Kurt masalı « Şiir » :	A. Rasim	«
Rubaiyat « Şiir » :	A. Hayyat	«
Hasan dağı « Şiir » :	G. Turan	«
Çocuk ve « Himayei etfal » :	Turgut	«
Halkıyat « Aşık Nuri » :	M. Zeki	«
Köy ve yüksek tahsil gençliği :	Ferit Faik	«

İmtiyaz sahibi : Eczacı Naim Osman, Umumî neşriyatı idare eden Muallim Cevat

Niğde'de Vilâyet Matbaasında basılmıştır

5032878
1934, 1-6

Sayı : 1

Yıl : 1

Temmuz 1934

Milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besliyerek inkişaf ettirmek milli kültürümüzdür.

GAZİ

AKPINAR

Niğde Halkevi Mecmuası

OSMAN FERİT SAĞLAMIN
TÜRK TARİH KURUMU
ARMAĞANIDIR

Milletimizin büyük karakterini
gösteren en önemli bir zekasını
içine bağlamış, özel anıtlara
sevdiği, milli birlik duygusunu
müstemle eden ve her türlü vasıta
ve fedakarlıkla besleyerek inşâ et-
tirmek milli kültürümüzdür.

1934

« Akpınar » niçin çıkıyor?

On iki yıl önce kurtuluş kavga-
sından yüzünün akıyla çıkan Ana-
dolu Türklüğü, zorlukları başa-
rma gücünü « Damarlarında yü-
zen asil kanda.. » bulmuş, asır-
larca süren ve milli ananesine
aykırı gelen Sultanlık idareleriyle
bedevi çöller kültürünün, ünlü
atalarından mevrus yiğitlik ve
celebilik mayasını bozamamış ol-
duğunu göstererek tarihin ört
bas edilmiş hakikatlarından biha-
ber bırakılan yirminci asır mede-
aiyetine parmak ısırtmıştı.

Halbuki bizce ortada bu denli
şaşılacak bir nesne yoktu. Çünkü
içimizden bir çoğumuzun sezis-
leri uyanmış ve bu yüce savaş
ile cümhuriyet başarılarının sır-
rını keşfetmiş bulunuyordu: Mil-
li şuur uyanmıştı.

Evet; Mustafa Reşitlerin, Mithat-
ların, Namık Kemallerin birer
parça yırtıkları kasvet ve uyku
bulutları, bin bir çeşit sıkıntıların
verdiği bunaltının sıcaklığıyla ge-
rinmiş, incelmış, yükselmiş, da-
ğılmış ve onların altından gülen
öpöz ve tertemiz bir gökten

Türklüğün delâsının güneşi doğ-
muştu.

Bu güneş, şüphesiz ermişliğin,
olgunluğun, KEMALİN güneşiydi.
Çünkü o, asırlardanberi hiç bir
yıldızımızın ışığının giremediği
kafa ve gönül köşelerini aydın-
lattı, yüreğini ısıttı, ve.. Türk de-
ye anılan varlığın enginliğini,
yalnız görmeyenlere değil, gör-
mek istemeyenlere de gösterdi.

Özümüzden doğup özümüzü
ışıklatan bu kutlu güneşimizin de
bizlerinki gibi bir gönülcüğü var-
dır ki hep iyilikler, dirlikler diler.
Bizinkinden farkı, yaşamak ve
yaşatmak aşkını şakımakta en kı-
yak bülbülleri susturacak kadar
ateşli oluşudur.

Bunun tüneği, on yedi milyon
Türkün göğsü.. bu Tanrılık ku-
şun kafesi de Halkevleridir. Hal-
kın evi, hakkın evidir. Halkevi;
millî, ilmi, mantıkî, ülkümüzün
evidir. Halkevi, Türklüğü yüce-
liklere iletmek imanının evidir.

Niğdemizin bu kültüre tapınan
münevver ve azimkâr gençliği de
bu mukaddes imanının sembolini

Akpınar için

Yeşil Niğdenin ne gösterişli bir duruşu var. Ona ta geriden bakarken etrafını atı üstünde, ezici bakışlarıyla yutan, titreten, eski dertlerini yeni sevinci ile örten heybetli bir Türk beğinin duruşunu sezerim.

Mavi torosların yüksek terasesine kurulan bu güzel yurt, tarihin bütün devirlerinde doğu ile batının geçitlerini elinde tutan bir kapıcı gibidir.

Hakikaten onun her halinde geçmişi bir bir gizlilikle dolu görenekliliğin büyüklüğü, milyonluk adam kümelerinin yürüyüşlerini kâh durduran kâh de-

« Akpınar » da buldu. Akpınar, Niğdenin cenubu şarkisini çevreleyen Toroslardan (Aladağ) ın üzerinde Türk ilâhlarının (Olimpos) u olan çok yüksek bir yaylanın adıdır. Akpınar, yayla çocuklarının alevli kanlarının kuvvetle beslediği kafalarıyla gönüllerinin seslerini aksettirecek bir çağlaktır.

Onun ereği, muhiti her yönden tanımaya ve tanıtmaya çalışmak, gençliğin gayret duygularını kamçulamaktır.

Dil komitesi Reisi
CEVAT

ğıştiren, kâh koynun da saklıyan iş becermişliliğin verdiği böbürlenme var.

Niğdenin geçmişini ne zaman düşünsem aklıma, tutumlu, vakti büyük duruşlu, bakışları şimşek gibi ileride, başı bulutlar kadar yüksek, doğumu kadar ölümü de belirsiz, ihtiyarladıkça gençleşen bir Türk ve Türklük gelir.

Tarihe girelim, dolaşalım :

En karanlık geçmişlerde batıya ışık taşıyan Türk akınlarının heybetli süzülüşlerini Niğde seyretmiştir.

Suriye ve seyhan ovalarının karanlıklarında dolaşan Fir'avunlara [ETİ] medeniyetinin aydınlığıyla Torosların ta tepesinden ışık tutmuş, Kisralara batının yolunda kılavuzluk etmiş, İskenderin çevik yürüyüşlü doğu süzülüşüne bakmış, İsa' nın yorğun havariyunu ile alay etmiş, Selçuk oğullarına Bizansı göstermiş, haçlılara bazan bir duvar, bazen bir girdap, bazen bir dag zorluğu göstermiş.

Kâh Selçuk oğullarının gelin odalığını yapmış, Osman oğullarının yüzlerlik yaşayışında kendi kendini yaşatmış, kâh yoksulların sığınacağı, kâh or-

duların durağı olmuş, daha sonra da kükremiş bir heybetle Fransız akınına kapılarının önünde durdurmuş.. Yaşamış, yaşatmış, görmüş geçirmiştir. Fakat nedense bütün bu yaşadıklarının izlerini yalnız göksünde saklamış, oğullarına geçmişinin canlılığını tath diliyle anlatmamıştır.

Biz, yeni oğullar, susan ve bize çok içli, çok derin bir gözle içinin zenginliğini işmarlıyan bu tutuk dili söyleteceğiz. Geçmişini canlandıracak, şimdisini şeneltecek, geleceğine yol açacağız, onun süzgün ovaları, yeşil yamaçları, heybetli dağları, coşkun ırmakları üzerinde bütün içleri, gönülleri gezdireceğiz. Bütün bunlar için bizim dilimiz, ağzımız, (Akpınar) dır.

Biz Akpınarda yurdumuzun iç kaynaklarını bulacağız. Yurdumuzu okuyacağız, Türk'ü okuyacağız, benliğimizi dokuyan, bizi biz yapan oluşların içini arayacağız. (Halkevi) bir güneş olup ısıtacak, Akpınar da serin kaynaklarla her fikri serpiştirip büyütecektir.

Akpınar yüce dağların tath, yüce görünüşlü, bir yamacından kaynayan serin, billur gibi bir kaynaktır. Bu kaynağı kirli çakıllar ve pis sulara katımadan koruyacağız. Dipsiz bir kumsalın derinliklerinde yok etmiyeceğiz. Onu enğin bir denizin lácivert koynuna katılan coşkun bir nehrin başlangıcı yapacağız. Onun başındakiler işte bu güç, bu inamla işe başlamıştır.

Yolumuzu açık görüyoruz.

H. Avni

Tamam 22 yıl oldu. Balkan doğuşu bitmiş, dünya savaşı da ha başlamamıştı. Köyde yaşamayı şehirde bulunmaktan üstün tutan bir dostumuz [Ahmet ef.] [Nağrazan] köyünde yerleşmişti. Kışı burada geçirir, yazın koyunlarını alarak [Akpınar] yaylasına çıkardı.

Bir Haziran ayı içinde bizi yaylasına çağırdı. Bir kaç gün olsun şehrin gürültüsünden uzaklaşarak kırdan yaşamak istegile bu çağırılmayı sevince karşılardık.

Bir sabah dört arkadaş erkenden kalktık, üç saat kadar sürececek olan bu yola bizi kolay kolay götürecek kadar dinç olan eşeklerimize binerek yola çıktık.

Kır bağlarını geçerken güneş doğdu. Hava serin, keyfimiz yolunda idi. Karşımızdaki Hıdırlık dağı arasından bize yol verecek olan [Kuru dere], kucagını açmış bizi bekliyordu. Pek az meyllle yükseliyor, ilerliyorduk. Biz ilerledikçe kasaba geride kalıyor, biz yüceldikçe bağlar alçalıyordu. Yarım saat sonra derenin agzında bulunuyorduk. Bu dereye [Kurudere] adını takanlar yalnız susuzluğunu göz önüne getirmiş-

lerdir. Bu yüzden bakılınca bu adı takanlara hak vermek doğru olur. Çünkü dereye tek bir çeşmeden başk su yoktur.

Fakat derenin tatlı bir meyille bir saatten fazla süren dolambacı yolunun iki geçesindeki zencirleme tepelerle aralarındaki koyaklarda dalgalanan yeşil otları türlü çiçekleri, burunları yırtacak kadar keskin koku saçan kekikler, adın başında bir rastlanan koyun sürülerinin meleyişleriyle kaval seslerine karışan çan seslerini, uzatmıyalım, tabiatın sayısız güzelliklerini göksünde toplayan bu dereye [Uçmak deresi] dense yakışır.

Bir buçuk saat kadar süren bu dere yolculuğunun ne kadar sürdüğünü duymadık bile:

Derenin öte başına varınca her tarafı zümrüt gibi yeşil geniş bir yaylaya çıktık. Burası (Çağşak) denilen yayladır. Sağ tarafa doğru uzanan Altmışlık yaylası, basamak basamak alçalı yeşil tepelerle (Kemerhisar) köyüne kadar inivordu. (Akpınar) a gitmek için doğuya dönmek, bu iki yaylayı sagda bırakmak lâzım geliyordu. Döndük ve bu gez epeyce bir meyille yükselme-

başladık. Fakat bu yükseliş evvelkilere benzemiyordu. Biz yükseldikçe gerek yan başlarımızdaki gerekse karşımıza yeni yeni çıkan tepeler de yüksüyor ve bize daha yüksekte bakarak kurulu- yor ve gülüyorlar gibiydi. Bunlardan küçüklerinin sırtına, büyüklerinden kiminin eteğine, kiminin köksüne basarak ilerledik. Nihayet ayak ayak yükselen tepelerle bir ucu karlı dağlara dayanan geniş bir yaylaya gelmiştik. Burası (Akpınar) dır.

Aman o, ne alemdi... Kuşluk çağının parlak ve ılık güneşi altında beyaz mermerler arasından süzülüp akan sayısız kaynaklardan en büyük ve en güzelinin başında çadır kurulmuş, temiz halılar, minderler serilmiş, çadırların çevresinde canlı bir hâleyi andıran koyun sürüleri otlayordu.

Hemen indik. Taze demlenmiş çayları, sütlü kahveleri içtikten ve biraz dinlendikten sonra hazırlanmış olan sofraya basına çevrildik. Yemekler pek sade idi: Yoğurtlu sac kebabı, taze tereyağıyla pişmiş peynirli börek, bal, kaymak ve yoğurttan ibaretti. Bu yeknesak yemek, - günde üç öğün olmak üzere - bizi üç gün ağırladı. Biz de nezaketsiz davranmadık, her defasında da hüs-

nü kabul gösterdik.

Yaylada hayat programı pek sadedir: Sabahleyin yemek, sonra uyku, öğleyin yemek, sonra gezmek, eğlence aramak, çiçek toplamak, tüfeği omuzlayıp ava çıkmak, tavla ve iskambil oyunları ve gazete okumakla vakit geçirmek, akşam yemeğinden sonra da çadıra çekilip uyku zamanına kadar çobanlara kaval çaldırmak, yayla hayatına ait sergüzeştler dinlemek, en sonra da uşumemek için çadırın perdele- rini çekerek yorganlara sını sıkı sarılıp yatmaktan ibarettir.

Yaylada geçen şu üç güdlük hayatımız gerçekten pek tatlı idi. Fakat..

Yayla da yalan dünyanın, o musibet hanenin bir köşesindeğilmiydi? Burada da bu tatlı yaşamımıza bir zehir karışmıştı:

Yanımızdaki komşu çadırların birinde tebdili hava etmek üzere İstanbuldan Niğdedeki akrabası yanına gönderilmiş 14, 15 yaşlarında melek kadar temiz ve terbiyeli mektepli bir çocuk vardı. Veremin son devresine gelmiş bulunan bu yavrucağ, hastalığının vahametini biliyor, sönmek üzere bulunan hayatını bir kaç gün fazla sürükleyebilmek için çırpınıyordu. İlaçlarını mun-

Ahlâk Terbiyesi

Mektepte terbiye ile tedrisatı nasıl birbirinden ayıramıyorsak, bunlar nasıl ki birbirlerini tamamlıyorlarsa hayatta ve bütün münasebet tarzlarında da ahlâkla insanı birbirinden ayıramayız. İnsan netekim ahlâk mefhumlarıyla kendisini mukayyet tutmadan insanlık mertebesine yükselemediğinden sözüme memleketin, gençliğin her şeyden evel dayanağı bu terbiye tarzlarından başlamak lüzumunu hissettim.

Ahlâkî kıymet, şümûl sahası vasi, zaman zaman muhtelif şekillerde tefsire uğrayan ve daima değişikliklere maruz kalan bir mefhumdur. En geniş manada ahlâkî hareket insanlık arzuları-
tazaman alıyor, Doktorların dediğini harfiyen tatbik ediyor, yemeğini, suyunu bardağını her şeyini ayırmış olan bu betbaht genç yanımıza sokulmaktan bile çekiniyordu. 15 gün sonra kara toprağa karışacak olan bu zavalıya herkese hayat dağıtan yaylanın ne suyu, ne de havası iyi gelmiyordu. Hayatın böyle canlandığı bir yerde canlı bir hayatın söndüğünü görmek ne elim

nin mahiyetine ve muayyen miyarlara göre bu arzuların iyi veya fenadır hükümleriyle hükümlenmesine delâlet eder.

Ahlâk, ferdin cemiyet dahilinde, hayatında, içtimai münasebatında ittibaa mecbur bulunduğu, masherî vicdanın ittibanı temenni ettiği kayıtlardır. Biliyoruz ki, beşerin hayatı, emelleri, kıymetleri namütenahi tahavvüllere maruz kalmıştır. Bu tahavvülât içerisinde cemiyetler muhtelif amiller ve şartlar tahtında birbirinden ayrı bir tarzı hayata ve kıymetlere tapınıyorlardı. Bütün amillerin, fikirlerin uğradıkları bu tahavvülâta ahlâkî kıymetlerde dahil olmuştur. Çünkü ahlâkî bir tezat teşkil eder.

İşte en pürüzsüz günlerimizden sayabileceğimiz bu üç günü de bu fecaat levhası bulandırdı. (Dikensiz gül olmaz) sözü ne kadar manalıdır. Ne olurdu? bir gülün bin dikenini olduğu gibi binlerce dikenin de bir gülü olsaydı, bu tikenlik bir gülistan halini alır, insanlar da bahtiyar sayılabilirlerdi.

Hakkı

kiymetlerle bugünküler hiç şüphesiz bir değildir. Devirlerin ve mensup oldukları cemiyetin temayüllerini temsil eden bütün mütefekkirler, şairler, sanatkârlar bulundukları devirlere göre yeni bir ahlâk mefkûresini terennüm etmişlerdir. Âlem hakkındaki telâkkilerimizi nasıl müşterek mebdelere bağlamak imkânı yoksa öylece her nevi kıymetlerimiz gibi ahlâkî kıymetlerimizi de tamamiyle müşterek mebdelere irca imkânı yoktur. Tabiatı beşeriye zaman zaman bir hissei hakikatı ihtiva eden bir felsefei ahlâkiye meydana koymuştur. Kant; Tabiatı beşeriyenin hakiki ahlâkını vazife mebdeinden hareketle ifade ediyordu. Tarihin seyri içinde gelip geçen şairlerin mütefekkirlerin felsefeleri gibi ahlâkî sistemlerini de dar bir sahaya sıkıştırmak imkânsızdır. Ahlâkî kıymetlerin tahavvülü içtinabı kabil olmıyan bir zaruretler. Cemiyet itiyatlarıyla sabit bir varlık değil seyyâl, canlı bir zümredir. Buna göre kıymetlerimiz de, mütemadi tahavvüllere maruzdur. Bununla beraber ilâve etmek lâzımdır ki beşerî âmâl ve kıymetlerde bir ittisâl meşhuttur. Ahlâkî kıymetler bedii kıymetlerle, bediiler dinî kıymet-

lerle münasebettar oldukları gibi beşerî itiyatlarda yekdiğerleriyle birleşirler. Eski zamanlar cemiyetlerinde efsaneler, ustureler hem cemiyetin dinî inanışlarını ve hem de ahlâkî kıymetlerini bedii hükümlerini aynı hüzmeye altında toplamakta idi. Ve bu hüzmeye intikalâtın en bariz rengi de dinî mahiyeti haiz olması idi. Aynı manzarayı az çok değişiklikle orta zaman hayatında da görüyoruz. Bu zamanda din, bir cania olup ahlâk bunun içinde mündemiçtir. Bedii hükümlerin miyarı da dinin hüzmeye dahilinde idi. Zaman ilerledikçe ve beşerî zekâ mukadder olan inkişafına merhale merhale vasıl oldukça bu kavsin dağıldığını ve içerisinde ayrı ayrı vakıların doğduğunu görüyoruz. Yakın bir maziye kadar devam eden hayatımız içerisinde dinî mahiyeti haiz olmıyan bir hareketimizin olmadığı malumdur. Her şey dinî bir renk altında toplanıyordu.

İlk insanlar bütün eşya ve hadisatı, kendilerini ihata eden bütün amilleri iki kısma bölüyorlardı: İyi şeyler, fena şeyler...

İyi şeyler, iyi ruhlar ve fena şeyler fena ruhların eseri idi. Mabutlarını da kendilerine faydalı olan ve iyi ruhların eseri saydık-

ları şeylerden çıkarırlardı. Kendileri için zararlı olan esya ve hadisi işba eden ruh cinler ve şeytanlar idi. Onların nazarında hayırlı mabutlar, şeytanlar, cinler vardı.

İnsanlar bidayetinden beri şunurlarına çarpan her hadiseyi iyilik ve fenalık cephesinden mütalea etmişlerdir. Ve bu hâl yakın zamana kadar devam etmiştir. Eski zamanlarda ve hatta yakın zamanlara kadar her şeyi dinlerin mehengine vurmak lâzımdı.

Bütün fiillerimiz ya sevap veya günaha makrundur, itikadında idiler. Hatta haftanın su veya bu gününde bir iş yapmanın da dinî kıymetleri vardı. Kunderayı evelâ sağ ve sonra sol ayağa giymenin dinî bir kıymeti vardı. İnsanların münasebatını mütalea eden kanunlarda dinden istinbat edilirdi. Aile merasimi, dostluk yemek merasimleri ve her şey dinî mehenklerle icra olunurdu.

— Devamedecek —

Şeyket

Çobanın Dileği

Akpınar, sunak pınar!

« Ferhad » a uğrak pınar!

« Şirin » e yunak pınar!

« Kerem » e durak pınar!

Adın pek gönülcektir,

Duru duygular sunar;

İyilik tanrıları

Sendemi gelir yunar?..

Kâh çağlın fidandır,

Ona bir ishak konar;

Mehtap için zevkime

İlâhî sesler sunar.

Ruhuma ak, Akpınar;

Hayâl evimi onar!

Kavalımın sesinde

Senin ilhamın yanar.

Yaylası uçmak pınar,

Gözesi kaynak pınar;

Gençliğin dimağında

Aşk ve iman yak, pınar!.

Akpınar, Çağlak pınar;

Suları berrak pınar!

Dilerim istikbalin

Olsun çok parlak pınar!.

Cevat

— Gözler —

Ana yurтта yetişen sairlerin ve âşıkların gözlere dair yazdıkları şiirleri topladık. Her sayıda bir tanesini okuyuculara takdim edeceğiz:

1

Yâr, derdi aşkıyla bilmemki ne oldum;

Açlı bu sinemde yare gözlerin.

Müsel sel zülfüne düşüp bendoldum,

Çekeli mânsuruvesâ dare gözlerin.

Ezelden seninle ruh görüşeli

Atıldı o zaman sevda temeli;

Aşku muhabbetin cana düşeli

Yakdı derunumu nare gözlerin.

Yer tular sinemde kemen kaşların'

Şahmeran kılıklı siyah saçların,

Bent öldürmede müjgân kaşların;

Vermez aman aslâ are gözlerin.

Cemalin gül gibi lemean elmede,

« Pesendi » aşkı hayran elmede,

Aşıkân kalbini vîran elmede,

Bir dane mestâne, kare gözlerin.

Kütahyalı Pesendi

Derleyen: İlk tedrisat Mufettişi

M. Zeki

Akpınar, Temmuz 1934, S. 1, s. 9.

Baharın Aşkı

Çayrları donatan
Allın taçlı papatya
Salınırken uzaktan
Beyaz kanatlı hulya ...

Kavuşulan emeldir
Ortadaki gelincik;
Boyun büklü, göz altı
Papatyaya demincik !.

Fısıldayan rüzgârın
Bir ince ki ahengi,
Bu narin aşıkların
keyfine uygun gibi ..

Bu saf, bu nezih aşkı
Kıskanan Gelebekler
Buseler çalmak için
Dolaşır, fırsat bekler .

Bu neşeye imrenen
Sular, ufuklar güler;
Periler örnek avlar,
Örer ipek örgüler !

Güneş fakat kıskandı,
Dağ ardına saklandı;
Gölgeler hasedinden
Kızardı, yandı, yandı!..

Şimdi hepisine yanan
Bir beste oyandı ki;
Bülbülün talı sesi
Hisse bir dokandı ki ..

Venüs bile sevdi de

Bu feryadı, niyazi;

Biraz güzellik serpti,

Süsledi arzımızı !.

Cevat

« Yurdumuzda Manzumecilik can
çekştiriyor; Halbuki, çocuklarımıza
asıl can verecek olan odur ...

Aşağıki manzume « la Fonten » den
çevrilmedi; fakat, öyle iyileşmiştir
ki, kimse çevirme diyemez ...

Her nüshamızda bu çeşit manzume-
lerden birer örnek bulunacaktır . »

Kurt Masalı

(Ne yaparsa kişi kendine yakarmış :)
(Sürüsünden ayrılanı kurt kaparmış ;)

Mayısta bir körpe kuzu,
Sıcaktan dil, damak kuru;
Bakar, uzakta bir çay var :
Durmaz, hemen, çaya koşar ...

Kuzu suya iğilirken,
Bir kurt görür üstte, birden !
Korkudur kurt bu kuzuyu,
Der ki : — Bulandıra suyu !

— Sen üstlesin, der, a Sullan,
Sana ne ki « bulanma » dan ?

— Şimdi seni dişlerim ha ...

Kafa tutma bir de bana !
— Ben küçük bir kuzuyum,
Yoktur kafa tutma huyum ...

— Geçen sene ben geçerken,
Sendin bana « yuha ! » çeken !

— Ben Dünyada yoktum o gün,
Süt kuzusuyum ben, düşün..

— Sen değilsen, sizden biri :

Seni yisem, şimdi, yeri !

— Af et, amma, kuzuyuz biz,

Hiç kimseyi incilmeyiz :

Ağlaşarak derssk « me.. me.. ! »

Maksadımız ancak meme...

— Çobanınız avlamaz mı,

Ş

Köpeğiniz havlamaz mı !

Bunlar bütün kurt masalı,

Amma, kuzu ne yapmalı ?

Tavşan değil kaçıp gitsin,

Köpek değil hücum etsin ..

Bağırsa da boynu ince :

Rubaiyat Hasan dağı

— DÖRDÜBÜZLER —

« Aşağıki Rubailer Alman Hay-
yamı F. Rozen'in Berlin'de bas-
tırdığı DİVANDan tercüme o-
lunmadır . Her sayımızda böyle
birkaç Rubaî bulunduracağız . »

— 1 —

Bekleme ki, düşünceyle günün dolsun,
Deri, merakla kanın donup yüzün solsun;
— İçenlere ne olacakmış ki? — Doldur :
Ben içeyim de, olacak varsın olsun !

— 2 —

Umutumuz ne Paşada, ne de Beyde,
Umdüğümüz her şey vardır gözel meyde;
— Biliriz ki, şarap keyfi bulunamaz :
Ne Zemzemde, ne de Kevser denen şeyde!

A. Hayyat

Çoban, köpek yelişince

Yiyverecek aç kurt onu !

Kuzu düşündü de bunu,

Dedi : Aman kıyma bana,

Allah ömür versin sana ...

§ Kuzu haklı, doğru amma,

Aç kurt onu dinler mi ya !..

— Haydi, dedi, miskin kuzu,

Paylaşalım kozumuzu !

Ve alılıp üzerine,

Aldı gitti .. Onu ine !

§

Kuvvettiller bilmez aman,

Zayıf mısın, halin yaman;

Hak'ta bile kuvvet saklı :

— KİM KUVVETLİ, ODUR HAKLI !

A. Rasim

Başın gene incecik sislerle örtülüyor,
Güneşin son renkleri heybetine gülüyor;
Göklerden sırtlarına alkışlar dökülüyor,
Bulunmaz cevherlerle dolusun, Hasan-
dağı !

Yazın sıcaklarından kaçan aşiretlerin
Seviç çığlıklarıyla inlersin derin, derin,
Milyonlarca âleme hâkim olan göklerin
Ebediyete kadar yolusun, Hasan dağı !

Kışın azgın tipiler, kudurmuş canavarlar
Yalçın kayalarına bin bir masal yazar-
lar !

Bazan zirvelerinde keskin şimşekler
parlar,
Hayat denen kaynağın kolusun, Hasan
dağı !

Sürüler üzerinde gezer karaltı, aklı..
Ararsalar koynunda binlerce maden
saklı,

mosmor taşların, kışın soğuk beyaz
kundaklı,

Kıymelli rüyalarla dolusun, Hasan
dağı !

Çınlatır yarlarını o hazin kaval sessi,
Dertlerine ortaklınsa, ey çobanlar kâbesi!

Yazısız taşların aşklar kitabesi,
Aşkın ben gibi sende kulusun, Hasan
dağı !

Kucağında büyütlün o yavru şahinleri,
Yalçın kayalarında kartalların inleri,
Bağrında ateşledin gazezleri, kinleri,
Dellilere bir halâs yolusun, Hasandağı !

G. TURAN

Çocuk ve « Himayei etfal »

Millet temellerinin en sağlam malzemesi, en dikkate değer unsuru çocuktur. Bu kadar esaslı ve sumultü bir hakikatle bizi yüz yüze getirdiği için bu yüksek müesseseye içten gelen bir takdirle teşekkür ederim.

İnkılâp cidalı içinde yer yer hummalı varlıklarla cemiyete nur getiren teşekkürleri görüyoruz. Asırların doğurduğu telâkki ve ihtiyaçları bir anda bünyesine sindirmeğe çalışan taşkın ve randumanlı teşekkürleri görüyoruz.

Çocuğu korumak, çocuğu eristirmek, çocukla meşgul olmak medenî ve asrî ihtiyaçlardan ziyade bir inkılâp işi, bir kültür borcudur. İstiklâlimizin hamleli kısmını bitirdik, öze ve esasa taalluk eden işlerin başında bu özlü teşekkürle destek olmak mübarek bir borçtur.

Yarının pozlu şahsiyetlerini, olgun cehrelerini, bu günün dekoru içinde yuvarlanan mini minilerde görmeliyiz. Nazarımızda bir zerre ve nihayet bazı insaflılarımızca bir tomurcak, sevicecek bir oyuncak telâkkisinden çok uzak, mutalea ve öğretilmesi zarurî bir çocuk telâkkisi karşısında olduğumuzu unutmamalıyız.

Hazinelerini israf eden bir sefihin, mukaddesatını yıkan bir hainin demagogik hareketlerle, çocuğa kıymet izafe etmiyen, onunla alâkayı küçüklük ve hiçlik telâkki eden bedbahtların bu kısa görüşlerini yanyana getirmemek için sebep yoktur. Sürünen heyeti içtimaiyenin sürünen zavallılığına sebep çocukların

zavallılığıdır. Yükselen bir cemiyetin pervazlı ve incilâlı irtifasına sebep, yine çocuğun alâkaya mihrak olusudur. Himayei etfal cemiyeti ideal bir teşekkürdür. Şahsiyetleştirme işiyle ve bu işin psikolojisiyle uğraşan bir varlıktır. Canlı tahlillerin terkihiyle uğraşan bu cemiyetin şu bir kaç sene zarfında meydana getirdiği hârikalı işleri milletin şuur ve uyanıklığına bir delil olarak kabûl etmek lâzımdır. Dünün çocuk telâkkisine verdiği menfi manayı yıkarak ona yuzuhlu bir çerçeve hazırlayan bu cemiyet aynı zamanda milletin medenî terbiyesine de renkli bir irtifa vermiştir. Cümhuriyet nurunun yurdu çerçeveleyen feyizlerine kendi sahası dahilinde tam ve kâmil bir veche veren « Himayei etfal » vatan cidalı içinde ayrı bir mânâ geniş bir alâka, feragatlı bir ifade halinde milletin benliğine yerleşmiştir. Yurdun her tarafında bu nurlu kümelerin akislerini Gazete ve mecmua sütunlarında görüyoruz. Bu akisler vatan hududunda çarpışan ordunun zafer müjdesi kadar cuşişli, beşaretler getiren istiklâl haberleri kadar heyecanlı ve dolgunudur.

İçtimaî marazın bu teşkilâtli tedavi hareketi yarının senbol halinde billürleşen, zindeleşen hareketi demek değil midir? Bir cemiyetin bu günkü mesaisinde yarının hüviyetini pek âlâ göremez miyiz? Gitiği de şümûl ve hareket peyda eden hasbî teşekkürün, bu dirilik ve uyanıklık müjdecilerinin, bu inkılâp havarilerinin bıkmak usanmak bil-

HALKIYAT:

— Tokatlı Âşık Nuri — (*)

Alpınar, Temmuz 1934,
S. 1, s. 13-15.

Duyuşlarını kalemi ile ifade edenlere halkımız « Kalem şairi » diyor. Yazılarındaki zevk ve sanatın ekseriya yabancı harşlardan geldiğini hissediyor, benimsemiyor.

İşte bunun içindir ki klasik edebiyata kulaklarını kapayan halk, sözü Türk, özü Türk, ölçüsü Türk olan şüirleri seviyor. Günün acı, tatlı izlerini, kendi duygularını ezip bozmadan sazının titrek sesleri ile « Mısra » şeklinde koyan âşıklarının çevresinde toplanıyor. Onlara « Saz şairi » yahut sadece « Âşık » diyor. Haklarında bir çok geliştirmeler, uzaklamalar (1)uydurarak onları yükseltiyor, ebedileştiriyor.

Hakikaten okuması, yazması yalnız elindeki sazı olan bir âşıkın kuvvetli sanihasına hayran olmamak elden gelmez.

Halk edebiyatı ile uğraşanlar pek

(*) Tokatlı âşık Nuri, (Hayatı, Emraha intisabı, çırakları Edebi şahsiyeti, diğer hususiyetleri, şüirleri sayfa 254) nam derdest tabî eserimden.
1 — Geliştirme : Temsilât
Uzaklama : Efsaneler

miyen didişmelerinde feragatın en aziz ifadesini okumuyormuyuz . Bu feragat bize bir ırkın tarihinden, iksirleşen soyundan taktir edile edile, safvet ve kudret kazana kazana « GAZİ », nin hâledar varlığına intikal etti .

Cidâlin gümrâhlaşan ağacı meyve veriyor. Çocuk hareketi artık millet hareketi, birlik hareketi olmuştur. Çocuk hareketi inkılâbın farizalarından birincisidir. yurdun çürük sahipleri bir mevcudiyet ifade edemez. Zinde bir varlık yarının içti-

iyi bilirler ki : Anadolu'nun hemen her tarafında yaşamış ve yaşamakta olan bir çok saz şairleri vardır. Bir kaç seneden beri yaşamış ve demelerini derlediğim « Tokatlı âşık Nuri » bunların seçilmişlerindendir. Âşık Nurinin edebî şahsiyetini esas tutarak halk edebiyatının hususiyetlerini tebarüz ettirmeye çalışacağım . Âşıklarımızın hayat ve eserlerini toplayacak olanlara örnek olursane müllu ..

Âşık Nurinin saza ve söze başlaması çok erkendir, ilk zamanlarında etraftaki halk şairlerinin eserlerini tetkik ediyor, onlara asıllarından güzel nazireler yapıyordu :

Yüz bin aman dedim, bir buse aldım,
Hasılı ömrümün kan bahasıdır.

Dertli

Bir buse istesem bin naz ederek
Satar âşıkna kan bahasına

Âşık Nuri

maî hekemonyasına ismini koyduğu zaman kemmiyetle keyfiyetin kola yürüdüğü ölke Türk Cümhuriyeti ölkesi olacaktır. Huzur ve sadetin kaynaşacağı bir yarın vardır. O yarını hazırlayacak olan müstesna şahsiyetler bu günün yavruşlarıdır. GAZİ nin ölkesinde onun nurundan hız alan bu cemiyetin himayesinde çocukları zindeleşmiş gördükçe arzın en bahtiyar sakinleri şüphe yok ki biz olacağız.

Neşehir : Turgut

Âşık Nuri üsladı Emrahtan çok istifade etmiş ve ölünceye kadar ona bağlı kalmış. Ve :

Ta tıfıldan bir emektarıdır Emrahın deyi
« Nuri » ismim kaydedin divanıma Allah için.

demıştır.
Bu iki kıymelli âşıkın demelerini yekdiğerinden ayırt etmek le haylıca güçtür, Zira bir birinin hem üslası, çırağı, hem de saz ve söz arkadaşdır. Esasen Nuri edebî şahsiyetini Emraha yoldaş olduktan sonra bulmuştur :

Nuri, derdim söylerim dildara ben Emrah gibi !

diyor.
Mamafî Nurinin görüş ve duyuları Emrahtan aşağı değildir. Kendisi milli vezne hâkimdir. Temiz ve dürüst bir lisanı vardır ;

İmtizaç etseydi Bülbul hâr ile,
Pervaneler oynasındı nâr ile;
Gitti mürgu gönül zülfü yar ile,
Hâlâ o gidiştir gelmedi gitti.

Herkesin zevk alacağı kadar sade ve selisdir. Hisleri ince, üslubu samimîdir.

Âşıklar güzeli sever ezelden,
Âdettir sultanım ne nazlanursun;

ve :
Sevdiceğim on üç on dört çağında,
Sünbüller kol atmış hüsün bağında,
Sarmış bir birini al yanağında;
Ak gül, kırmızı gül kap karışıktır.

Milli görüşlerimize uygun parçaları vardır :

Yigit Attan iner yine atlanır.
Yigit yarasına yigit katlanır.
Yigit daldasında yigit saklanır. (*)

Muhanetin daldası dalı olmaz.

Mevzularında ekseriya kurbet, hicran, clemi kokuları vardır.

Kime derdim izhar eylesen yahu!
Gözümde nem artar, gönülde kaygu,
Beni nerde görse o çeşmi âhu
Bilür sayyadıyım kaçır süzgündür.
ve :

Güliden büyi vefa olsaydı ey yar,
Bülbul seherlerde eylemezdi zar.
Bir âşıkı razın bin ağıyarı var,
Olur mu gülşende gül tikensiz, yar?

ve :

Ne çare böyledir, hükmü mukadder,
Bari kavuşmaklık olsa müyesser,
Kurbet diyarında ölürsem eğer;
(Nuri)babam de de ağla bir zaman.

ve :

Voksa Leylâ deyi çöllerde midir ?

Ol Mecnun menendim nerde ben nerde .

Âşık tarzını her mevzuat tatbik etmişdir. Bu vezinle nefis koşmalar yazar.

Ateşi aşkınla bağrım erittin .

Durma git karşımdan nevcivan güzel !

Bir bakışta aklım perişan ettin ;

Şahin gözlü zülfü perişan güzel !

(*)

Dalda : Tokat köylerinde gölge, saye mânasındadır.

(Dalda) rüzgârdan masun körfez yerlere diyorlar.

ele dolaşmış olan şiirleri bir çok ace-mi kalemlerden geçmiştir . Mesleki icabı bunların bir çokları irticalen söylenmiştir . Büyle olmasına rağmen kullandığı vezinleri, lisana tatbik etmesinde emsalinden yüksek bir kudreti vardır . Bu vadede bilhassa Fuzulinin tesiri allındadır ;

Geh gözde, geh gönülde hadengün
mekân tutmuş,
Her kande olsa kanluyu elbette lar
tutmuş,
Fuzulî

Hadengi okların, ey şuh yeter
bağrında kan tutmuş
Susamış kanıma kâfir ki kandan
bir mekân tutmuş
Âşık Nuri

Evet, Âşık Nuri hassas bir şair olmuştur,
Kalemine hâkimdir . Günün edebî cereyanlarıyla akar :

Kalem destimde zannım bir mu-
allim şair olmuştur .

Diyor .

Divanları on beş hecelidir . Ve
aruzun « Failâtün, failâtün, failâtün
failün » veznindedir .

Kurbet elde ben, vatanda çeşmi fet-
tanım garip
Ya niçin ahetmeyim zülfü perişanım
garip

— Daha var —

İlk tetrisat müfettişi

M. Zeki

Seni bir âlişansın ferman senindir,
Hüsnü melâhatta devran senindir.
Güzeller şahısın ihsan senindir;
Sür esbi reftarın bir zaman, güzel!

Nefesleri de zengindir:

Ben ezeli geçtim bu maceradan,
Serimi kurtardım tacı fenadan;
El çektim dameni lâü illâdan,
Babı tevekkülde ikametim var.

Bu tarzla nâl yazmakta âşık Muri-ye mahsus gibidir:

Buyurdu hak sana levlâke, levlâk
Bir oldu şanında nefyile isbat
Kühü zatin etmez akıllar idrâk
Cümleden akdemsin sen ey pakizat.

Devriyeleri de vardır :

Zuhura gelmeden vücudu âdem.
Hak bana bu aşkı kıldı tecellâ;
Merkezi esmada hallâkı âlem
Etti vücudumu masdarı eşya.

İşte şu misaller gösteriyor ki Âşık Nurinin milli vezinle yazdığı parçalar çok olduğu kadar sanatkâranedir . Hepsî de güzeldir .

Âşık Nuri saz şairleri içinde klasik edebiyatı da en iyi bilenlerdendir . Aruz-la yazdığı parçalarda aksaklık vardır . Fakat ilave edelim ki : Kendisi ancak mahalle mekteplerinde okuyabilmiştir . Yarım asır içinde elden

Köy ve Yüksek tahsil gençliği

Yüksek tahsil dünün gençliğine yüksek fikir yerine yüksek ve fantazik hayat telâkkisi veriyordu. Gençliğin tabiaten damarlara sığmıyan cevval kanı kendisine yüksek kültür vadeden paytahtın sepi-
tik « septique » havasile televvüs ediyor, çelikten sinirleri şuh istanbulun cazip güzellikleri karşısında gevşiyor, eriyordu.

Anadolu haraptı. Anadolu baştan aşa boz kırlardan, ağaçsız tepelerden, yalçın kayalıklardan ibaret çorak bir ölkeydi. Anadolu baştan başa bir köydü.

Yüksek tahsil otelsiz, tiyatrosuz, sinemasız, salonsuz, kadınsız diyarlarda seneleri körü kürüne öldürmek içinmi yapılır ?

Canım İstanbul... Esatiri güzelliklerin, kadının, şehvetin, kumarın ve hulâsa medenî zevklerin (!) sonsuz bir denizi gibi insanı bağrına çeken avrupa.

Bütün bunları bırakıp ta Anadolu'ya gitmek, köyde çalışmak, hatta oralarını düşünmek bile budalalığın en büyüğü olmaz mıydı.

Anadolu aneak çarıklı, şalvarlı, abalı, cahil köylüyü tatmin ederdi. Kafasını asrî telâkkilerle (!) dolduran münevver bir genç için köylü bir yobaz, köy bir cehennemdi.

İşte; adetleri daima akalliyette kalmış olan kıymetli gençler, kanma kan, sütüne süt karışmamış halis Türk evlâtları hariç kalmak üzere pek yakın bir mazide yüksek kültür taşıyanların Anadolu ve köy hakkındaki düşünceleri bu idi.

Bu günün yüksek tahsil gençliği Üniversite gençliği, daha şümüllü

mânâsile GAZİ Türkiyesinin kültür gençliği, şüphesiz dünün ekseriyeti teşkil eden kozmopolit, yarım münevver gençliği gibi olamazdı.

O gençlik ki babasını Çanakkalede, ağabiysini Sakaryada boz kırlar uğruna, yalçın kayalıklar uğruna, Türklüğü ve şerefi uğruna kaybetti. O gençlik ki ayağı çarıklı, bacağı şalvarlı, başı çitli Anadolu köylüsünün öz ve temiz kanını taşıyor. O gençlik gibi bütün imanını mil-
liyetinden, yolunu Gazisinden, hızını Kültüründen alıyor. Şüphesiz böyle bir gençliğin Vatanı, Milleti, Milliyeti için yaşıyor, köy için hasret çekiyor.

Emin olunuz ki kıymetli hemşehrilerim İstanbulda tahsilde bulunan Gençlerde sonsuz bir köy aşkı yaşıyor. Bu aşk bugün bir heyecan halinde kalpleri yakıyor, yarın bir ihtiras halinde damarlarımıza feyizli şerareler yratacaktır.

Bizi köye doğru çeken kuvvet ne istikbâl için sandalya politikası, ne iktisadî buhran, nede romantik hulyalardır.

Heyecanımıza şuursuz lakabını takmak isteyenlere, hareketlerimizi palavra sayanlara istikbâl veciz bir cevap teşkil edecek.

Bizi köye doğru çeken kuvvet köylünün aşkıdır, Köylünün güneşten kavranan bağıdır. GAZİ « Köylü Türkün efendisidir. » Dedi ve sonra GAZİ Cumhuriyeti Türk gençliğinin umuzlarına yükletti.

Kafamızı, zekâmızı, sıhhatimizi, her şeyimizi ve bütün varlığımızı kültür uğruna açan Gençleriz, şehirlerde, mekteplerde doluyoruz köylerde boşalacağız !.

Ferit Faik

« Akpınar » da

İnkılabımızın idealine ve Halkevi programının gösterdiği kültüre uygun olan yazılar neşredilir. Yazıların mümkün olduğu kadar ana diliyle işlenmesi birinci dileğimizdir.

Mecmuaya konmıyan yazılar geri verilmez.

İçindekiler

« Akpınar » niçin çıkıyor :	Cevat	B.
Akpınar için :	H. Avni	«
Akpınar Yaylası :	Mütekait Muallim Hakkı	«
Ahlâk terbiyesi :	Şevket	«
Çobanın dileği « Şiir » :	Cevat	«
Gözler « Şiir » :	İlk tedrisat müfettişi M. Zeki	«
Baharın Aşkı « Şiir » :	Cevat	B.
Kurt masalı « Şiir » :	A. Rasim	«
Rubaiyat « Şiir » :	A. Hayyat	«
Hasan dağı « Şiir » :	G. Turan	«
Çocuk ve « Himayei etfal » :	Turgot	«
Halkıyat « Aşık Nuri » :	M. Zeki	«
Köy ve yüksek tahsil gençliği :	Ferit Faik	«

İmtiyaz sahibi : Eczaacı Naim Osman, Umumi neşriyatı idare eden
Muallim Cevat

Niğde'de Vilâyet Matbaasında basılmıştır

Sayısı (10) Kuruştur.

İstanbul

2. Kışkırtıcı Kurum

B. C. Osmanlı